

Отримано: 4 березня 2014 р.

Прорецензовано: 20 березня 2014 р.

Прийнято до друку: 24 квітня 2014 р.

Дем'янчук О. І. Складові фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці / О. І. Дем'янчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: збірник наукових праць / ред. кол.: І. Д. Пасічник, О. І. Дем'янчук. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 25. – С. 95–103.

УДК 336.26

JEL-класифікація: G18

Дем'янчук Ольга Іванівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Національного університету «Острозька академія»

СКЛАДОВІ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОДИНИЦІ

Досліджено склад фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. На основі методологічного аналізу виділено два наукових підходи щодо розкриття структури категорії фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці. Розглядаючи фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці як сукупної можливості суб'єктів адміністративно-територіальної одиниці в межах стійких економічних відносин формувати, розподіляти та ефективно використовувати фінансові ресурси для виконання органами місцевого самоврядування основної функції – забезпечення сталого соціально-економічного розвитку цієї адміністративно-територіальної одиниці, доведено, що найважливішими складовими фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є: бюджетний; податковий, інвестиційний, управлінський та організаційний потенціали. У висновку доведено, що у своїй сукупності складових фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці відображає базову основу формування фінансових ресурсів місцевими бюджетами адміністративно-територіальних одиниць.

Ключові слова: державний борг, боргове навантаження, боргова стійкість, індикатори боргової стійкості.

Демьянчук Ольга Ивановна,

кандидат экономических наук, доцент кафедры финансов, учёта и аудита
Национального университета «Острожская академия»

СОСТАВЛЯЮЩИЕ ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ ЕДИНИЦЫ

Исследовано состав финансового потенциала административно-территориальной единицы. На основе методологического анализа выделено два научных подхода к раскрытию структуры категории финансового потенциала административно-территориальной единицы. Рассматривая финансовый потенциал административно-территориальной единицы как совокупности возможностей субъектов административно-территориальной единицы в пределах устойчивых экономических отношений формировать, распределять и эффективно использовать финансовые ресурсы для исполнения органами местного самоуправления основной функции – обеспечение устойчивого социально-экономического развития этой административно-территориальной единицы. Также доказано, что самой важной составляемой финансового потенциала административно-территориальной единицы есть: бюджетный, налоговый, инвестиционный, управленческий и организационный потенциалы. В заключение доказано, что в своей совокупности составляемых финансовый потенциал административно-территориальной единицы отражает базовую основу формирования финансовых ресурсов местных бюджетов административно-территориальной единицы.

Ключевые слова: финансовый потенциал административно-территориальной единицы, налоговый потенциал, бюджетный потенциал, инвестиционный потенциал, управленческий потенциал, организационный потенциал.

Olha Demianchuk,

Candidate of Economics, Associate Professor in the department of finances, accounting and audit
in the National University of Ostroh Academy

THE COMPONENTS OF THE FINANCIAL POTENTIAL OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNIT

We have investigated the financial potential of administrative-territorial unit. Basing upon the methodological analysis we have distinguished two scientific approaches to enlighten the structure of the category of the financial potential of administrative-territorial unit. Studying the financial potential of administrative-territorial unit as an overall possibility of the subjects of administrative-territorial unit to form, distribute and use effectively bankrolls within the stable economic relations so that the city form of government could perform its main function – to ensure the stable social and economic

development of this administrative-territorial unit. It has been proved that the most important components of the financial potential of administrative-territorial unit are: budgetary, tax, investment, administrative and organizational potentials. In the conclusion it is demonstrated that in the totality of its components the financial potential of administrative-territorial unit represents the basis of the bankrolls' forming of administrative-territorial units by the local budget.

Key words: *the financial potential of administrative-territorial unit, tax potential, budgetary potential, investment potential, organizational potential, administrative potential.*

Постановка проблеми. З метою більш ґрунтовного дослідження сутності та змісту фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці необхідно визначити його структуру. В економічних працях, як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, немає єдиного підходу до розкриття складових фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. Основна причина в тому, що це пов'язано із комплексністю досліджуваного питання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На основі методологічного аналізу можна виділити два наукових підходи щодо розкриття структури категорії фінансовий потенціал. Згідно з першим підходом, об'єднуючи твердження Г. В. Возняк, В. С. Свірського, Е. А. Ісаєва, С. С. Шумської, основними складовими фінансового потенціалу є сукупність взаємопов'язаних компонентів, що об'єднують державні фінанси (окремо автори виділяють як сектор державних установ, фінансові ресурси в розпорядженні державних органів), фінанси підприємств реального сектора економіки, фінансові ресурси населення та зовнішні джерела надходження фінансових ресурсів (потенціал фінансового сектора економіки) [1; 2; 3; 4]. Цей підхід є більш поширеним у використанні науковців та практиків, він відображає макроекономічний аспект побудови фінансового потенціалу країни в цілому, відображаючи сфери її фінансової системи та економічні відносини, що формуються при взаємодії кожної складової.

У другому підході, ґрунтуючись на працях Ю. І. Булатової, Ж. Г. Глодової, В. О. Григоренка, Є. К. Конярової, складові фінансового потенціалу розкрито з погляду регіонального аспекту. У сукупності фінансового потенціалу території виділяють такі складові: бюджетну, податкову, інвестиційну та ощадну, які характеризують реалізацію функцій усіх фінансових ресурсів території [5; 6; 7; 8]. Проте Г. В. Возняк, М. А. Козоріз та О. В. Хістєва, розглядаючи фінансовий потенціал території, стверджують, що найбільш оптимально його склад можна розкрити через такі елементи:

- фінансовий потенціал реального сектора економіки регіону;
- фінансовий потенціал домогосподарств;
- бюджетний потенціал регіону;
- потенціал фінансово-кредитних установ;
- інвестиційний потенціал регіону.

На думку науковців, така позиція поглиблює уявлення щодо впливу окремих елементів на фінансовий потенціал території як економічну систему мезорівня [9; 10]. Ми погоджуємося з цим твердженням, оскільки фінансовий потенціал країни, території, окремої адміністративно-територіальної одиниці, як і фінанси є динамічною категорією. Його обсяг кожної із вищеназваних категорій відображає певну кількість фінансового ресурсу у певний час, тобто є статичною категорією. Проте, враховуючи взаємодію складових фінансового потенціалу, у процесі якої відбувається формування та використання не лише наявних, а потенційно можливих ресурсів, у цьому аспекті саме від рівня розвитку кожної складової фінансового потенціалу залежатиме його сукупна величина, її зміна в динаміці. Так, С. П. Запотоцький у своїй праці зазначає, що фінансовий потенціал – це передумова продовження руху й динаміки наявних та можливих фінансових ресурсів. Продовжуючи, якщо фінансові ресурси посідають певне місце на траєкторії руху, то фінансовий потенціал – подальший напрям такого руху [11, с. 115]. Саме тісна взаємодія кожної складової фінансового потенціалу території доводить те, що нехтування хоча б однією із складових приводить до дестабілізації фінансового потенціалу території в цілому.

Продовжуючи розгляд складу фінансового потенціалу на регіональному рівні, досить цікавий підхід розкриває Н. А. Колесникова, яка стверджує що фінансовий потенціал регіону має такі компоненти: власні фінансові кошти господарюючих суб'єктів, здійснюючих комерційну діяльність у виробничій і невиробничій сферах; фінансові кошти кредитно-фінансових регіональних установ, їхніх філій (відділень) у регіоні; фінансові кошти громадських організацій, фондів, що займаються некомерційною діяльністю на території регіону; фінансові кошти населення, включаючи поточні грошові доходи й нагромадження в будь-якій формі; фінансові кошти регіональної адміністрації (регіональний бюджет), районні, міські бюджети та надходження ззовні, що можуть бути у вигляді кредитів, інвестицій та трансфертів [12, с. 41]. Ми погоджуємося з таким тлумаченням, але цей підхід розкриває склад фінансового потенціалу регіону відповідно до виключно ресурсних компонентів. І хоча К. В. Іоненко до складу фінансового

потенціалу території у своєму дисертаційному дослідженні включає такі основні складові: бюджетний потенціал, ошадний потенціал населення та інвестиційний потенціал суб'єктів господарювання (фінансово-кредитних установ та нефінансових підприємств і організацій), наголошуючи при цьому на їх взаємозалежності та взаємопов'язаності [8]. Ці автори зі складу фінансового потенціалу території вилучають організаційну складову, яка характеризує особливості функціонування та взаємодії всіх ресурсних компонентів, а також управлінську, яка відображає системи прийняття управлінських рішень і, на наш погляд, є досить важливими у складі фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. Про організаційну складову фінансового потенціалу також наголошують Е. А. Ісаєв та Н. С. Краснокутська [13; 15]. Цією складовою вони називають фінансову політику, що виступає організаційним елементом реалізації фінансового потенціалу. Проте фінансова політика як економічна категорія є системою заходів, що здійснюються суб'єктом управління фінансовими ресурсами, з метою найкращого забезпечення процесу утворення, розподілу, перерозподілу, використання фінансових ресурсів та реалізується вона через фінансовий механізм. Тобто однозначно при розгляді організаційної складової фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці потрібно визначати основні її елементи: фінансову політику та фінансовий механізм, у межах якого відбувається її реалізація.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні складових фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. До завдань належить порівняння науково-методологічних підходів визначення цього складу та обґрунтування наявності тісного зв'язку між всіма компонентами цієї категорії.

Виклад основного матеріалу. Водночас, розглядаючи фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці як сукупну можливість суб'єктів адміністративно-територіальної одиниці в межах стійких економічних відносин, формувати, розподіляти та ефективно використовувати фінансові ресурси для виконання органами місцевого самоврядування основної функції – забезпечення сталого соціально-економічного розвитку цієї адміністративно-територіальної одиниці, однозначно можемо стверджувати, що найважливішими складовими фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є: бюджетний потенціал; податковий потенціал; інвестиційний потенціал; організаційний потенціал; управлінський потенціал (рис. 1).



Рис. 1. Складові фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці [розроблено автором]

Кожна складова фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є взаємопов'язаною одна з одною, а також є взаємозалежною через низку своїх складових елементів. Більшість авторів у своїх наукових працях стверджують, що основою фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є бюджетний потенціал, який містить такі складові елементи: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом, міжбюджетні трансферти та надходження до державних цільових фондів [4; 7; 9]. Проте базою формування основного елемента бюджетного потенціалу податкових надходжень є податковий потенціал адміністративно-територіальної одиниці. Саме тому, на наш погляд, необхідно підкреслити, що першочергово за значущістю формування фінансових ресурсів у межах адміністративно-територіальної одиниці потрібно розглядати податковий потенціал. Найповніше складові податкового потенціалу було розкрито в колективній монографії П. В. Мельника, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналія, саме такий підхід відображає дійсну, розширену та прогнозовану базу оподаткування, а також елементи, від яких вони залежать (рис. 2) [14].

Відображену структура податкового потенціалу можна використовувати при характеристиці та оцінці податкового потенціалу будь-якого територіального утворення, в тому числі адміністративно-територіальної одиниці. На основі цього можна стверджувати, що формування податкового потенціалу як найважливішої складової фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці залежить від рівня розвитку реального сектора економіки території та потенційних можливостей її економічного зростання в умовах

створення нових суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм власності, а також суттєвого зменшення рівня тінізації економіки як адміністративно-територіальної одиниці, так і країни в цілому.

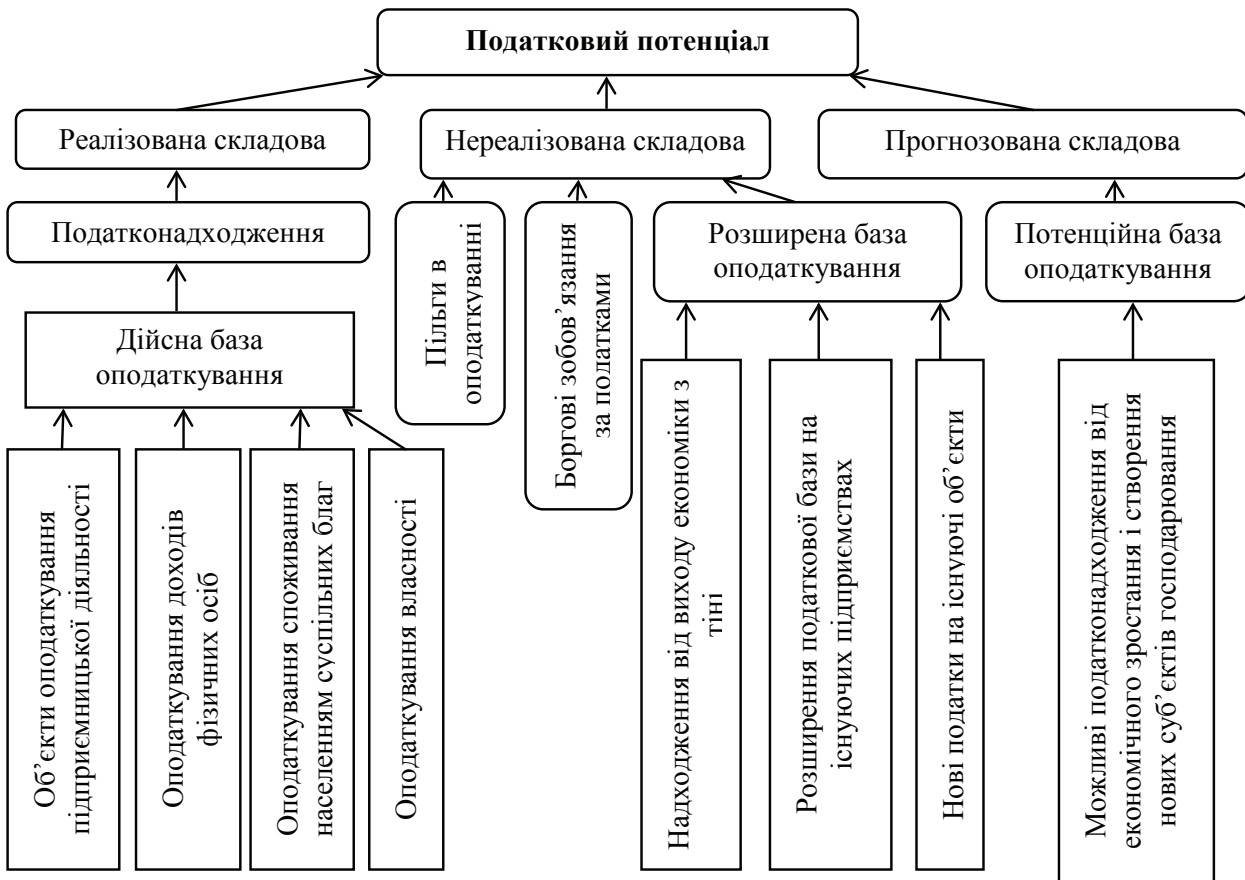


Рис. 2. Структура податкового потенціалу [14]

Таким чином, податковий потенціал адміністративно-територіальної одиниці є невід'ємною вагомою складовою частиною фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. Під податковим потенціалом адміністративно-територіальної одиниці варто розуміти максимально можливу величину податкового ресурсу цієї території, яка може бути мобілізована та ефективно використана для збільшення доходів місцевого бюджету, які будуть спрямовані на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальної одиниці. Тобто ефективне та якісне використання податкового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є ключовим чинником формування податкових надходжень у бюджетному потенціалі адміністративно-територіальної одиниці та її соціально-економічному розвитку в цілому. Між бюджетним та податковим потенціалом адміністративно-територіальної одиниці існує тісний взаємозв'язок та взаємозалежність. Центральне місце в системі фінансового ресурсозабезпечення адміністративно-територіальної одиниці займає бюджетний потенціал, а його формування першого елемента – податкових надходжень напряму залежить від податкового потенціалу цього територіального утворення.

Розглядаючи зміст бюджетного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, можна стверджувати про те, що більшість вчених розглядають цю категорію лише з позицій оцінки можливих надходжень до бюджету певного рівня за окремими податками або в цілому за всіма податками на конкретній території на майбутній рік [17]. Але такий підхід акцентує увагу лише на податкових надходженнях до бюджету адміністративно-територіальної одиниці, тоді як поза увагою залишаються доходи від операцій з капіталом, трансферти з бюджетів вищого рівня, неподаткові надходження, місцеві позики. Тому, на нашу думку, таке тлумачення цієї категорії ототожнює її з іншим поняттям – податковий потенціал територіальної одиниці. Досить часто бюджетний потенціал адміністративно-територіальної одиниці пов'язують з умовою підвищення самостійності органів самоврядування. Згідно з цим підходом, А. В. Лучка обґрунтовує нове поняття «бюджетний потенціал фінансової незалежності місцевого самоврядування», який розглядає як сукупність реальних можливостей забезпечення їх незалежності в питаннях формування, використання та регулювання місцевих бюджетів [15, с. 5–6]. Поряд із бюджетним потенціалом О. С. Кирилова вводить

поняття «дохідний потенціал територіальних бюджетів». Який згідно з трактуванням автора визначається не тільки з позицій наявності того чи іншого обсягу фінансових ресурсів, які можуть бути акумульовані у відповідному бюджеті, а й з позиції створення реальних передумов для його найбільш повної реалізації в контексті концептуальних і програмних засад територіального розвитку [16, с. 23].

Із вищеподаних трактувань випливає, що в загальному вигляді бюджетний потенціал адміністративно-територіальної одиниці необхідно розглядати як реально можливий обсяг доходу як джерело ресурсів її бюджету, який може бути отриманий за рахунок податкових та неподаткових надходжень, доходів від операцій з капіталом, міжбюджетних трансфертів, надходжень у вигляді прямих вилучень коштів прибуткових комунальних підприємств та місцевих позик.

Тобто бюджетний потенціал адміністративно-територіальної одиниці – це не лише фактичні обсяги акумульованих за рахунок суб'єктів господарювання та населення регіону доходів до зведеного обласного бюджету, але й сукупність невикористаних можливостей. Таким чином, у структурі бюджетного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці необхідно виділяти реально використовувану та резервну його складові (рис. 3).



Рис. 3. Складові бюджетного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці [розроблено автором]

Структуру бюджетного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці можна представити сукупністю двох основних її складових:

– реальної, сформованої фактичним обсягом бюджетних ресурсів, акумульованих бюджетною системою АТО, що використовується для забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці;

– резервної, яка характеризує можливий обсяг бюджетних ресурсів, що буде акумульовано бюджетною системою АТО, і яка на визначений період часу не задіяна в реалізації процесів соціально-економічного розвитку цієї території, але є в наявності та може бути використана в перспективі.

Таким чином, бюджетний потенціал адміністративно-територіальної одиниці відображає не тільки фактичні, а й приховані можливості соціально-економічної системи цієї територіальної одиниці. Сту-

піль використання бюджетного потенціалу, дії, спрямовані на його зростання та розвиток, виступають показником ефективності процесу управління. Ефективне управління бюджетною системою має бути спрямованим на розширення базового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці. Разом з тим можливості бюджетного потенціалу АТО залежать від здатності елементів до саморозвитку, від рухливості зв'язків між ними, нарешті, від реакції на впливи різних чинників.

Наступною складовою фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є інвестиційний потенціал. Сучасні погляди на зміст цієї категорії є досить різносторонніми. Так, О. Ю. Акименко, враховуючи особливості ролі інвестиційного потенціалу при побудові інвестиційно-орієнтованої моделі регіонального розвитку, визначає цю категорію як органічну єдність реальних бізнесових, бюджетних, позабюджетних, кредитних та інтелектуальних можливостей регіонального економічного простору, які спрямовуються на реалізацію стратегічних програм та забезпечення сталого розвитку регіону [18, с. 6]. Розкриваючи роль інвестиційного потенціалу у формуванні регіональної економічної політики, Т. В. Романова сформулювала власний підхід до визначення поняття «інвестиційний потенціал регіону» як сукупність потенційно стабільних та здатних до розвитку економічних ресурсів регіону, які характеризують ступінь його інвестиційної привабливості та здатність до концентрації, спрямованої на реалізацію запланованої інвестиційної стратегії [19, с. 5]. Ж. А. Новицька розглядає не просто інвестиційний потенціал, а інноваційно-інвестиційний потенціал населеного пункту, при цьому зауважує, що це як здатність території на основі інноваційного розвитку досягти встановлених показників економічного стану при здійсненні інвестиційних вкладень певного розміру і виду [20, с. 6].

Узагальнивши ці підходи, на нашу думку, інвестиційний потенціал як складову фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці потрібно розглядати як сукупність наявних та можливих інвестиційних ресурсів, які сформовані та ефективно використовуються органами місцевого самоврядування в умовах сприятливого інвестиційного клімату та управлінських рішень щодо підвищення інвестиційної привабливості економіки адміністративно-територіальної одиниці.

Таким чином, інвестиційний потенціал як складова фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці містить три важливих компоненти:

– по-перше, розвиток інвестиційного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці можливий лише в умовах ефективного використання наявних економічних ресурсів, стимулюванні розвитку виробництва та інноваційної діяльності, як результат, збільшенні валового регіонального продукту;

– по-друге, створення сприятливого інвестиційного клімату, в результаті вдосконалення нормативно-правового регулювання, протидії корупції та забезпеченні рівних конкурентних умов господарювання для усіх видів інвесторів;

– по-третє, підвищення інвестиційної привабливості економіки шляхом оптимізації взаємоузгодженості інвестиційного потенціалу та інвестиційного клімату адміністративно-територіальної одиниці з метою взаємної адаптації цих процесів до їх потреб та можливостей.

Інвестиційний потенціал адміністративно-територіальної одиниці суттєво впливає на податковий та бюджетний потенціал, а також характеризує їх взаємодію (рис. 4).

У процесі взаємодії цих трьох складових фінансового потенціалу відбувається формування органами місцевого самоврядування фінансової політики, розробка та реалізація соціально-економічної програми розвитку адміністративно-територіальної одиниці.

Наступними складовими її фінансового потенціалу є управлінський та організаційний потенціал. Зупиняючись на обґрунтуванні їх сутності, варто зауважити, що є різні підходи до їх трактування.

Вперше важливість управління у фінансовому потенціалі території розкрив у своїй дисертації В. О. Григоренко. При цьому стверджуючи, що фінансовий потенціал території, не будучи постійною величиною, проявляє здатність до динамічних змін, а тому потребує особливих підходів до управління, а також для ефективного використання фінансових ресурсів у економічному процесі необхідно активно використовувати бюджетно-податкові механізми формування фінансового потенціалу [7, с. 7]. О. В. Тимошенко, також однією із важливих складових фінансового потенціалу територіальних громад називає управлінський потенціал, розкриваючи його як можливості системи управління органів місцевого самоврядування і комунальних підприємств щодо раціонального використання і розпорядження наявними матеріально-фінансовими ресурсами та пошук, залучення і акумуляцію їхніх потенційних резервів [21, с. 125]. Погоджуючись із твердженням автора, до складу управлінського потенціалу належить: наявність відповідного апарату управління, його здібності та компетенції (коло наданих повноважень, функціональних обов'язків, знання і досвід у відповідній сфері), інформаційне та правове забезпечення його діяльності. О. П. Кириленко, розкриваючи сутність незалежності місцевого самоврядування, також наголошує на виокремленні такої категорії, як управлінський потенціал адміністративно-територіальної оди-

ниці, розкриваючи її як можливість самостійного вирішення питань комплексного фінансового забезпечення економічного й соціального розвитку цієї території, що входять до компетенції відповідного рівня місцевого управління, і, насамперед, забезпечення їхнього вирішення відповідними коштами [22, с. 37].

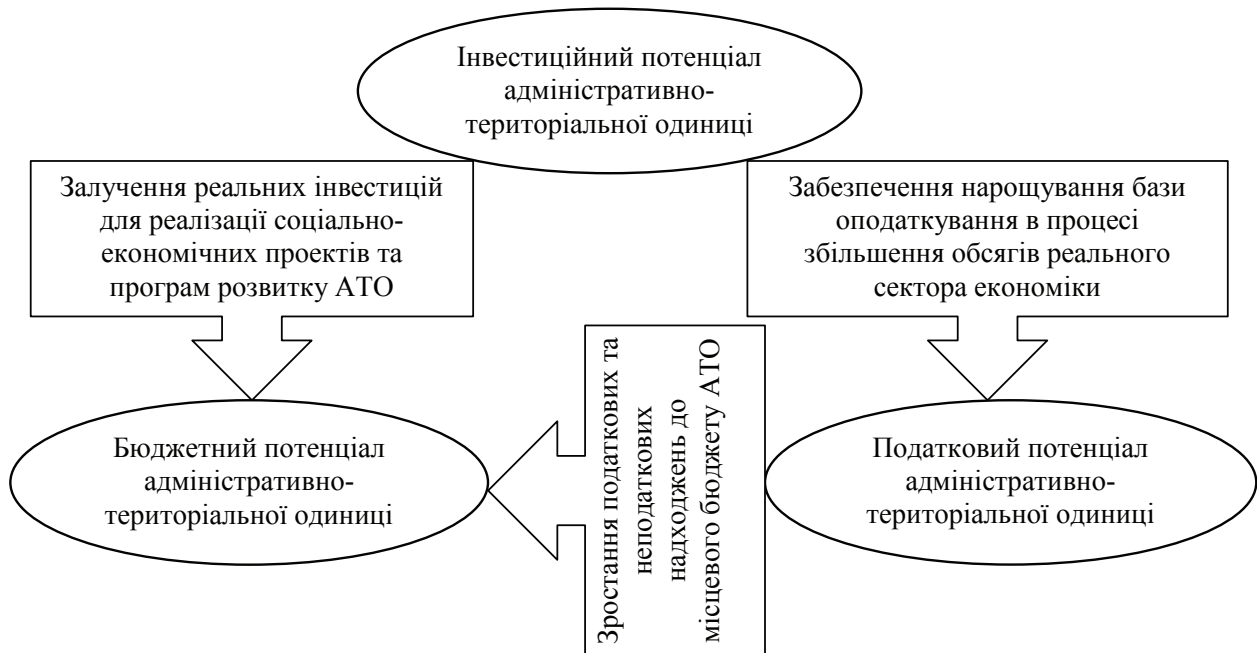


Рис. 4. Взаємодія інвестиційного, бюджетного та податкового потенціалів адміністративно-територіальної одиниці [розроблено автором]

Зважаючи на подані вище трактування, на наш погляд, управлінський потенціал як складову фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці варто розглядати як сукупність наявних та потенційних можливостей системи апарату управління територіальної одиниці щодо регулювання та оперативного прийняття управлінських рішень у формуванні, ефективному використанні, нарощуванні та уникненні фінансових ризиків усіх складових фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, за умови реалізації власних здібностей та компетенцій апарату управління, наявності досконалого правового законодавства його діяльності та доступу до оперативної, а також достовірної інформації щодо показників соціально-економічного розвитку держави та окремої адміністративно-територіальної одиниці.

Таким чином, у управлінському потенціалі можна виокремити такі важливі складові компоненти: наявний кваліфікований апарат управління адміністративно-територіальною одиницею, здібності та компетенції апарату в прийнятті управлінських рішень, досконалість правового законодавства його діяльності та доступу до оперативної, достовірної інформації (рис. 5).



Рис. 5. Складові управлінського потенціалу адміністративно-територіальної одиниці [розроблено автором]

Сформований належним чином та розвинутий управлінський потенціал має велике значення для забезпечення суспільного добробуту загалом та адміністративно-територіальної одиниці зокрема. При-

сутність тісної взаємодії між всіма складовими фінансового потенціалу забезпечує загальний порядок управління формуванням і використанням фінансових ресурсів між бюджетами адміністративно-територіальних одиниць та визначається Бюджетним кодексом України. На сьогодні кожен суб'єкт господарювання керується певними методами і принципами, які є головними складовими у сфері управління. Система управління органів місцевого самоврядування зорієнтована насамперед на місцевий бюджет, який виступає чи не найголовнішим об'єктом та інструментом місцевого регулювання й управління.

Саме тому забезпечити ефективне формування й використання фінансових ресурсів у місцевому бюджеті, може лише система управління фінансовим потенціалом адміністративно-територіальної одиниці, яка має спрямовувати на досягнення таких цілей, як зростання обсягів надходження фінансових ресурсів до місцевого бюджету; збільшення дохідної частини місцевого бюджету; уникнення дефіциту фінансових ресурсів; забезпечення задоволення потреб населення певної адміністративної одиниці; досягнення соціально-економічного розвитку певної адміністративно-територіальної одиниці.

З погляду нашого підходу, заключною складовою фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці є її організаційний потенціал.

Аналізуючи сутність організаційного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, ми виділяємо декілька підходів. З погляду структурного підходу, трактує цю категорію І. Г. Яненко, стверджуючи, що організаційний потенціал є сукупністю управлінського потенціалу й організаційного клімату. Основу організаційного потенціалу становить організаційний ресурс її керівників – функція повноважень, влади, лідерських якостей, стилю керування й ціннісних настанов [23]. Таким чином, на думку вказаного автора, організаційний потенціал загалом може представляти інтегровану суму ресурсів керівництва (для досягнення цілей організації). З погляду управлінського підходу організаційний потенціал трактує О. В. Гуджан, вказуючи, що це здатність регіональних властей з'єднати всіх зацікавлених учасників процесів регіонального розвитку в цілях стійкого та збалансованого руху вперед, створює основу для модернізації системи регіонального управління [24].

Із цього випливає, що організаційний потенціал адміністративно-територіальної одиниці варто розглядати як організаційну здатність брати участь органами місцевих адміністрацій та місцевого самоврядування, громадськими організаціями і підприємницькими структурами в реалізації цілей соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальної одиниці, в умовах відповідності організаційної структури та організаційної культури цих суб'єктів стратегічним цілям.

Відповідно до сутності організаційного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці, він містить основні чотири складові (рис. 6).

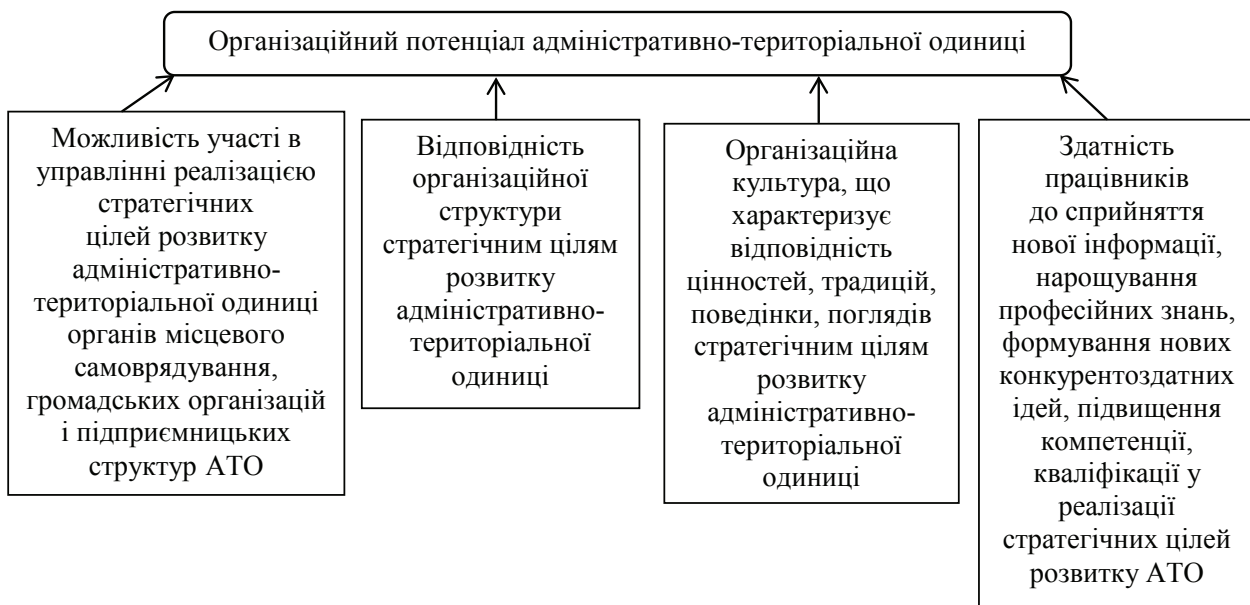


Рис. 6. Складові організаційного потенціалу адміністративно-територіальної одиниці [розроблено автором]

Висновок. Таким чином, взаємодія цих компонентів відображає тісну взаємодію організаційного та управлінського потенціалів адміністративно-територіальної одиниці. А тому від рівня розвитку менеджменту та організаційних зв'язків між управлінськими суб'єктами адміністративно-територіальної оди-

ниці залежить процес формування, розподілу та використання фінансових ресурсів у межах цієї територіальної одиниці. У своїй сукупності складових фінансовий потенціал адміністративно-територіальної одиниці відображає базову основу формування фінансових ресурсів всіма суб'єктами господарювання, проте нас цікавить його вплив на формування фінансових ресурсів місцевими бюджетами адміністративно-територіальних одиниць. Тому, на нашу думку, є можливо виділити у складі фінансового потенціалу адміністративно-територіальної одиниці лише її п'ять складових: бюджетний потенціал, податковий потенціал, інвестиційний потенціал, управлінський потенціал та організаційний потенціал.

Література:

1. Возняк Г. В. Фінансовий потенціал регіону та проблеми його оцінки [Електронний ресурс] / Г. В. Возняк. – Режим доступу : http://www.gusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/66671.doc.htm.
2. Свірський В.С. Проблеми структурування фінансового потенціалу держави [Електронний ресурс] / В. С. Свірський. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2009_3/136.pdf.
3. Исаев Э. А. Модернизация системы и развитие потенциала региональных финансов российской федерации : автореф. дис... д-ра. экон. наук / Э. А. Исаев. – Москва, 2011. – 40 с.
4. Шумська С. С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки / С. С. Шумська // Фінанси України. – 2007. – № 5. – С. 55–64.
5. Булатова, Ю. И. Формирование финансового потенциала инвестиционной деятельности субъекта Российской Федерации : автореф. дис... канд. экон. наук / Ю. И. Булатова. – Оренбург, 2011. – 21 с.
6. Голодова Ж. Г. Формирование и управление финансовым потенциалом региона в целях обеспечения его экономического роста : автореферат дис... д-ра экон. наук : 08.00.10 / Ж. Г. Голодова. – Москва, 2010.
7. Григоренко В. О. Бюджетно-податкове формування фінансового потенціалу території : автореф. дис... канд. экон. наук / В. О. Григоренко. – Львівська державна фінансова академія. – Львів, 2013. – 19 с.
8. Конярова Э. К. Управление воспроизводством финансового потенциала региона : автореф. дис... канд. экон. наук / Э. К. Конярова. – Ижевск, 2005. – 20с.
9. Хістева О. В. Фінансовий потенціал регіону: теорія і практика [Електронний ресурс] / О. В. Хістева. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2012_34/Histeva.pdf.
10. Козоріз М. А., Возняк Г. В. Фінансовий потенціал регіону: економічна суть та структура / М. А. Козоріз, Г. В. Возняк // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 8 (29). – Ч. 3. – 2011.
11. Региональная экономика : навчальний посібник / Олійник Я. Б., Запотоцький С. П., Кононенко О. Ю. [та ін.] ; за ред. Я. Б. Олійника. – К. : КНТ, Видавель Фурса С. Я., 2007. – 441 с.
12. Колесникова Н. А. Финансовый и имущественный потенциал региона: опыт регионального менеджмента / Н. А. Колесникова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 240 с.
13. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навчальний посібник / Н. С. Краснокутська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
14. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи : монографія [Текст] / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналій [та ін.] ; за ред. З. С. Варналія. – К. : Знання України, 2008. – 190 с.
15. Лучка А. В. Бюджетний потенціал фінансової незалежності місцевого самоврядування : дис. ... канд. экон. наук: 08.00.08 / А. В. Лучка. – 2009. – 23 с.
16. Кирилова О. С. Доходный потенциал территориальных бюджетов / О. С. Кирилова // Финансы. – 2006. – № 9. – С. 22–24.
17. Боронос В. Г. Методологічні засади управління фінансовим потенціалом території : монографія / В. Г. Боронос. – Суми : Сумський державний університет, 2011. – 310 с.
18. Акименко О. Ю. Побудова інвестиційно-орієнтованої моделі регіонального розвитку (на матеріалах Чернігівської області) : автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / О. Ю. Акименко – Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. – Київ, 2008. – 22 с.
19. Романова Т. В. Розвиток інвестиційного потенціалу в регіональній економічній політиці : автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / Т. В. Романова – Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка. – Полтава, 2010. – 23 с.
20. Новицька Ж. А. Державне регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку промислового міста : автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.02 / Ж. А. Новицька – Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2005. – 20 с.
21. Тимошенко О. В. Фінансовий потенціал як основа соціально-економічного розвитку територіальної громади / О.В. Тимошенко // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 1 (13). – С. 123–126.
22. Кириленко О. П. Місцеві фінанси : навч. посіб. / О. П. Кириленко. – Тернопіль : Астон, 2004. – 677 с.
23. Яненко І. Г. Економічна сутність поняття «організаційний ресурс» та його місце в інновації [Електронний ресурс] / І. Г. Яненко. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/monograf/58/4.pdf>.
24. Гуджан О. В. Рейтинг регіонів як показник оцінки ефективності використання організаційного потенціалу регіону [Електронний ресурс] / О. В. Гуджан. – Режим доступу : <http://dSPACE.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2242/1/Gydga.pdf>.